

Sangchili ha fet de la boxa la seua vida. És un esport, la boxa, amb molta similitud amb la vida. És la vida mateixa: una brega contínua. Una lluita permanent contra tot: contra la pròpia feblesa, contra el rival, contra molts interessos, contra les ambicions de qui suposadament hauria de protegir-te i et deixa «grogui», fora les cordes, arruïnat. El colp que més temen els boxadors no és l'*uppercut* d'esquerra o el *jab* de dreta, és l'etxibada violenta d'un manager que et ven per un grapat de bitllets. Heus ací un K.O. tècnic fulminant.

Però Sangchili, 73 anys, quinze dels quals passats trencant-se els queixals per tots els quadrilàters del món, la millor esquerra del pes gall als anys trenta, arribà, malgrat la màfia, a campió mundial. Un llarg camí abans de fer el cim. Un trajecte ple de sacrificis i estrenyides alegries a l'entrecuix: «Per ser figura, cal fugir de les dones.»

Un pèl exagerat, mestre Sangchili, que als disset anys tocà el dos a la recerca de la glòria. Marxà a Andalusia. Allí, sota la lona d'un circ o al mig d'un parc, deixà fora de combat la filera de boxadors que li posaren al davant.

—Duia molta fam.

—Una bona raó per a ser figura.

Sangchili amollava la dreta amb la mateixa rapidesa que una metralladora escopeix bales.

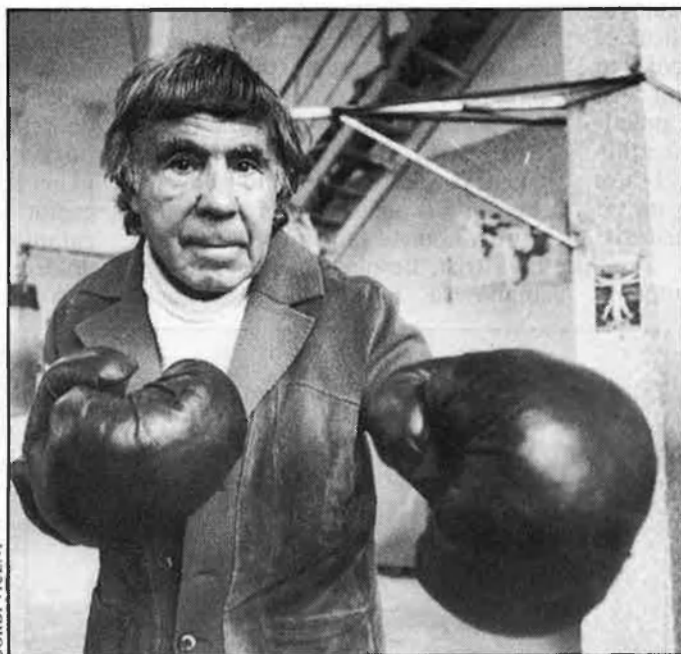
—Un, dos; dreta-directa-al-fetge (s'emociona el mestre).

—Però l'esquerra...

—Amb l'esquerra rematava.

El «swing» d'esquerra de Sangchili era un Pershing-2. No estirava el braç, llançava boles de plom als rivals. Aquesta és la conclusió que en van traure els vuit andalusos que tombà. Després del combat, els rivals de Sangchili es dedicaven a recollir olives. El soroll de les bufetades va aplegar a València, terra d'artistes. Però, ironies de la vida —de la boxa—, debutà com a català: «has de boxejar en la teua terra —li digué l'empresari— contra Antonio Barber, campió de «Levante», però tu faràs de català.

Sangchili: «la carcassa valenciana»

JORDI VICENT

SANGCHILI, CAMPIÓ MUNDIAL

Ni la màfia pogué amb ell

La millor esquerra del pes gall, campió mundial dels anys trenta, Sangchili volgué i sabé jugar net. I, encara ara, la boxa és la seua vida.

Ferran Torrent

JORDI VICENT

Per donar més ambient a la plaça de bous».

—Jo, per boxejar, faig de coreà —contestà Sangchili.

—Barber era pes ploma, un pes superior al teu.

—I professional. Però jo en tenia ganes.

Es quedà en això, amb les ganes, perquè Barber estovà la nostra primera espasa durant vuit llarguissims assalts. L'envergadura i l'experiència de l'altre —Sangchili fa l'1,60 d'alçada— pogueren més que el seu temps.

—Si dura dos assalts més, el tombe.

Es justifica, parodiant aquell vell acudit de l'estudiant que no pogué campañear-se la patrona, després de deu anys d'allotjament. L'anècdota d'aquell combat, però, estigué ring enllà. El seu pare, ordenança de la plaça de bous, celebrava, situat lluny de les cordes, l'aplançonada del seu paísà Barber al català, que no

era altre que el seu fill, ja que Baltasar Hervàs Belenguier, segons el llibre de família, pujà al quadrilàter sota el pseudònim de Sangchili.

Derrotat i amb el cos nafrat, el millor *swing* d'esquerra, encara en projecte, viatjà fins a Albacete per tal d'enfrontar-se a la figura manxega del moment. Sangchili no recorda el nom del contrincant. No hi fa res. És un detall, secundari, atés que l'estrella d'aquella autonomia caigué pulveritzada a causa d'un directe a la barbeta. ¡Oooh! exclamà el públic, tot admirant el *punch* de Sangchili. Tornem a València.

—De nou em van contractar a la plaça de bous.

—Nacionalitzat valencià.

—Sí. Vaig fer set o vuit combats que guanyí als punts.

—Alguna femella, per celebrar-ho...

—Res, res. Quan necessitava una dona, la pagava.

Feixuga vida, la de la nostra figura, que veié recompensada l'autoimmolació voluntària en un contracte que Julio Albernin, manager francès, li féu signar. No masa quantió, però li assegurava la flassada. El francès tenia un pis a Barcelona, amb un llit on podia guarir la pell xopa de la promesa.

I la plaga Sangchili assolà Catalunya. «És molt senzill —li explicà el manager—, trau l'esquerra com tu saps». Disciplinat, el nouvingut a la capital de les colònies posà en pràctica allò que ja sabia. L'únic que sabia fer. Fèu la presentació en el Teatre Olympia de Barcelona, conta un tal Safont, un paio amb un bon historial fins aquell dia.

—El primer assalt fou de tempteig.

—¿I el segon?

—En el segon Catalunya es quedà sense el «fenòmen».

—El noquejares.

—No. El K.O. és difícil en el pes gall. Vaig puntejar a base de palpar-li la cara i el fetge, fins el vuité assalt. Pam, pam, pam (enlaira l'esquerra el mestre).

Abatudes les figures autonòmiques, el manager cregué oportú que la promesa es convertís en realitat. El circ Price de Madrid fou l'escenari on Sangchili aconseguí el campionat d'Espanya, el primer trofeu d'importància (boxística), en una lluita fratricida contra el català Carles Flix, l'altre aspirant. De Madrid a Europa, encara que no ho sembla, hi havia un pas: París, la catedral de les cordes. Abans, però, una petita parada a Marsella, per escalfar motors. Tres combats en el bressol de gàngster i tres victòries fulminants, el detonador imprescindible per presentar-se a París com cal. Inflar currículum, vaja.

—París ben bé val una *La millor esquerra del pes gall.* mossa, mestre.

—Res de dones. Boxejar i entrenar.

—Rebentaries una haca.

—De Sico, campió de França, el vaig fer pols, però els àrbitres declararen matx nul.

—Són uns xoriços.

—Més tard, a Sinclone, li vaig fer la cara com un mapa.

Davant d'aquests èxits, l'Associació Europea de Boxa nomenà Sangchili «Challenger» al títol europeu. Previ a aquest detall, la nostra figura féu malbé uns quants «paquets» (boxadors dolents en l'argot a l'ús) per terres del mariscal Petain, a fi de fer guants, de cara a l'esdeveniment que s'acostava.

El títol era a mans del belga Peti Vicket, i el combat, a quinze assalts de tres minuts, tingué lloc a la plaça de bous de València, atapeïda d'afi-

cionats fins a les banderetes republicanes. Ben grossa l'armaren. Segons Sangchili, foté una pallissa de mort al belga, però l'àrbitre, també belga, féu matx nul. Aquella nit, la bòfia treballà de valent protegint la parella de flamencs. Cadires per l'aire i l'avalot posterior no aconseguiren de rectificar un veredict tan injust. Sangchili estava trist, desolat. El seu manager demanà la revenja. L'Associació

JORDI VICENT

Europea de Boxa obligà Peti Vicket a repetir el combat. Es citaren a l'Alger. I, entre moros i palmeres, Sangchili féu besar la lona al belga. Campió d'Europa.

El manager es fregava les mans: les accions Sangchili es cotitzaven més que la Shell. L'empresari del Madison Square Garden de Nova York li envià un contracte en exclusiva per dos anys. El manager de Sangchili no acceptà. Volia més pasta. Tot i això, decidiren anar pel seu compte.

—Una badada, mestre.

—Ja pots dir-ho, no es pot anar contra la màfia.

—El teu manager era un sangonera.

—Entre els uns i els altres, em saquejaren.

Així són certs aspectes de la boxa: deixant-te les celles entre les cordes i

perdent la cartera davall del ring. Amb tot, l'aventura americana serví per a catapultar Sangchili vora les estrelles mundials, malgrat les paraules de l'empresari del Madison al nostre púgil només arribar a Nova York: «Una llàstima, xicot, si haguesses acceptat les nostres condicions, series campió mundial tantes voltes com tu voldries».

A Sangchili, tant li feia, això. Portava l'ànim fet, disposat a partir-se la cara contra els recomanats de la màfia. Primer, no obstant això, havia de fer mèrits. Boxejà contra Lou Fawer i Jimmy Martain, entre altres figures més o menys destacades del ramat USA. S'avorrí de noquejar ianquis. Aleshores, els diaris d'allà començaren a parlar d'una mena de carcassa valenciana, un homenet amb un *swing* d'esquerra de fantasia. El Madison Square el contractà per a uns quants combats. Baltasar Sangchili era negoci. D'aquesta manera, la nostra cosa als EUA s'enfrontà a la Cosa Nostra.

—Et ficares en la gola de llop.

—Sí, però jo no havia anat a Amèrica de turista.

—Fes-me'n cinc cèntims. (Les espurnes als ulls de Sangchili delaten l'emotivitat del moment.)

—Programaren un campionat en el Madison: Tony Merino, de la casa, va guanyar dos combats i havia d'enfrontar-se al vencedor resultant entre Sisco Escobar i jo.

Sangchili guanyà als punts contra Sisco, un portorriqueny de primera fila. Aleshores, l'estaf de Tony Merino engegà la batalla de nervis, d'un costat, i la conxorxa subterrània de l'altre. Sangchili pujà al ring calent d'orella. Amb el Madison ple d'entusiastes del noble art, el campió d'Europa tombà quatre vegades l'afiliat al sindicat de Sinatra. El públic, enfollit, corejà el nom de la primera espasa valenciana. Però en el darrer assalt...

—Quan vaig eixir del racó la vista se'm féu boirosa, les cames em fluixejaven...

—Ja t'han fotut, Sangchili.

—El manager m'oferí una píndola.

—I tu te l'empassares.

—Jo li vaig dir: no em dones res, em cague en la mare que l'ha parit, no necessite la pastilla, vaig a matar-lo...

Però, com anava cec, me la ficaren dins la boca.

Quan Sangchili despertà, era a l'hotel, maleint el seu manager, la màfia i tot allò inequívocament americà.

Mestre Sangchili decidí retirar-se momentàniament de la boxa. Això sí, sense deixar d'entrenar per les avingudes de Nova York. En una d'elles ensopegà amb el Rolls-Royce del gerent del Madison. «Ja t'ho vaig avisar —li digué des del seient de darrere—, fora de nosaltres no seràs mai campió del món». Sangchili prosseguí el *footing*. Arribà a l'hotel i enllestí les maletes. Volia tornar a casa, prop dels seus, ben lluny de les intrigues del dòlar i el sabor agre de les pindoles. A Sangchili, circumscrit al recinte mental del món de la boxa, se li oblidava la guerra d'Espanya. Canvià de rumb i se n'anà a Mèxic. De batalles, ell ja en sabia massa.

S'arrelà d'immediat a la situació, a ell, l'han parit per a boxejar; a més, el *swing* d'esquerra se li oxidava. Demanà combats i li refularen els millors galls del corral mexicà: Amstrong —campió mundial del pes ploma—, Cançoneri, Lou Casanova... netejaren les botes a la carcassa valenciana.

—Però jo volia tornar a Europa.

—*Tan malament et tractaven...*

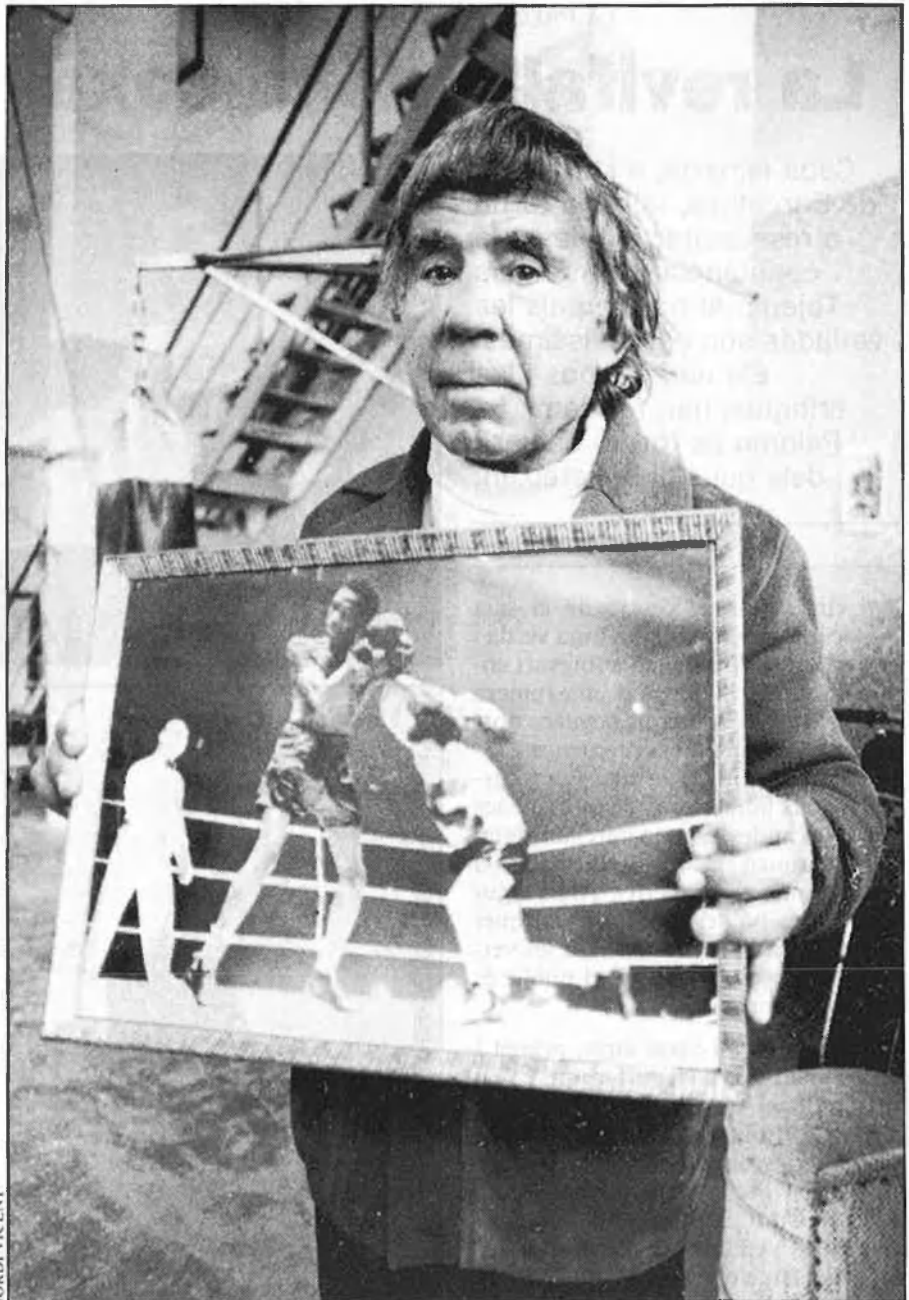
—Allò no em venia de gust. Podia quedar sonat i esquilat de butxaca.

Des de París li adreçaren un bitllet d'avió. L'associació Europea de Boxa el col·locava «Challenger» al títol mundial. Estranyament, Sangchili trobà un manager honrat i creuaren l'Atlàntic. Abans, intenta resoldre un problema pendent: marxà a Puerto Rico per tal de retar Sisco Escobar, campió mundial versió màfia americana. Li digueren que Sisco no estava en forma. Dos dies després, era a l'aeroport d'Orly i, l'endemà, entrenava pels afores de París, sota la síndrome d'Al Brown, el campió del pes gall, a qui disputaria el títol. Per mantenir la textura física, féu tres combats contra distints púgils francesos, i un altre, com a prova de foc, contra Angelman, figura mundial del pes mosca. Quatre victòries que posaren en guàrdia els sopilotes que envoltaven Al Brown. Es menejaren.

—*La pastilla, Sangchili.*

—No. M'obligaren a rebaixar pes, tot dient-me que no feia el reglamentari.

—*Llevar-se greix a pocs dies d'un combat...*

JORDI VICENT

Uf, féu el negre.

—Vaig perdre molta força. Boxejar amb 54 quilos de pes lleva potència a la pegada.

—*I el teu manager, ¿què deia?*

—Ni pruna. L'empaperaren a bitllets. L'envià a fer punyetes. La República Espanyola hi envià un delegat.

Però els republicans ho perden tot. Sangchili, segons el veredict del públic de París, matxacà Al Brown al llarg de quinze assalts inoblidables. En acabar el combat, Sangchili alçà els braços en senyal de triomf. L'estadi fou un clam: «¡Sang-chi-li! ¡Sang-chi-li!». La carcassa valenciana esclatà de goig fins que l'àrbitre li féu el K.O.: Al Brown fou declarat vencedor, un ídol amb peus de fang, que is-

qué de l'estadi acompanyat d'una sorollosa xiulada.

Consumat el frau, Sangchili es retirà de la boxa, abatut pel llarg braç de la màfia, però reconegut com l'autèntic campió mundial per part de la premsa francesa i els aficionats parisiens. Mesos després, l'Associació Europea de Boxa destronà Al Brown i el títol restà vacant. Una esmena que no va alterar la decisió de Baltasar Sangchili, cansat que l'engaliparen. Els homenatges vindrien després. I en tots, absolutament tots, Sangchili fou reconegut com el campió mundial, el millor *swing* d'esquerra de la història del pes gall. A ell, el pariren per a ser figura. □